

მაკროეკონომიკური სცენარების ანალიზი

შესავალი

2021 წლის მარტი-აპრილიდან უკვე მკაფიო გახდა ეკონომიკის აღდგენის გაცილებით სწრაფი ტრენდი, ვიდრე ეს მანამდე იყო ნავარაუდები. მიუხედავად ამისა, კვალვ ძალიან მნიშვნელოვანია საშუალოვადიანი რისკების ანალიზი, ვიანიდან პოსტპანდემიურ პერიოდში ეკონომიკა კიდევ უფრო მოწყვლადია იმ რისკებისა თუ შოკების მიმართ, ვიდრე პანდემიამდელ პერიოდში.

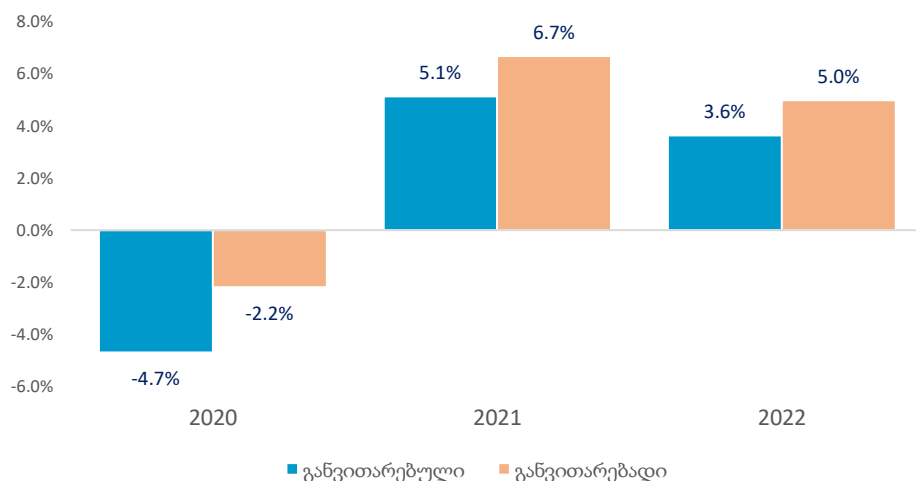
პანდემიიდან ერთი წლის შემდეგაც მაღალი რჩება გაურკვევლობა გლობალური ეკონომიკური აღდგენის პერსპექტივებზე, გაურკვევლობის ახალ წყაროს წარმოადგენს აგრეთვე ვირუსის ახალი მუტაციები. ეკონომიკის აღდგენის ტემპი განსხვავებულია ქვეყნებისა და ეკონომიკური სექტორების მიხედვით და განპირობებულია, ერთი მხრივ, პანდემიით გამოწვეული დაზიანების ხარისხით, მეორე მხრივ კი პოლიტიკის საპასუხო მხარდასაჭერი ღონისძიებებით. ამ ეტაპისთვის ეკონომიკის აღდგენის ტემპი ორ მნიშვნელოვან ფაქტორზეა დამოკიდებული, ერთი მხრივ - რამდენად ეფექტიანად განხორციელდება ვაქცინაცია ვირუსის გავრცელების შესაზღუდად, ხოლო მეორე მხრივ - რამდენად წარმატებული იყოს ეკონომიკის მხარდასაჭერი ღონისძიებებ ხანგრძლივი დაზიანებების აღმოსაფხვრელად.

2021 წლის აპრილის მსოფლიო ეკონომიკური მიმოხილვის მიხედვით საერთაშორისო სავალუტო ფონდმა, 2020 წელს დაფიქსირებული -3.3 პროცენტის ეკონომიკური ზრდის შემდეგ, 2021 წლის გლობალური ეკონომიკური ზრდა 6 პროცენტზე შეაფასა, რომელიც დაახლოებით 4.4 პროცენტზე დასტაბილურდება 2022 წლისათვის. არსებული მაჩვენებლები აღემატება 2020 წლის ოქტომბრის მოლოდინებს, რისი დადებითად გადახედვის მიზეზიც გახდა რამდენიმე დიდ ეკონომიკაში დაფიქსირებული დამატებითი ფისკალური დახმარების პაკეტი, 2021 წლის მეორე ნახევრისთვის მოსალოდნელი ვაქცინაციით განპირობებული აღდგენა და ეკონომიკის განგრძობადი ადაპტაცია შეზღუდული მობილობის პირობებთან.

მსოფლიო ბანკის მიხედვით, მსოფლიო ეკონომიკური ზრდა 2021 წლისთვის 5.6 პროცენტამდე გაიზრდება, მაგრამ აღსანიშნავია, რომ მოცემული ძლიერი ზრდა მნიშვნელოვანი არათანაბრობით ხასიათდება და ძირითადად განპირობებულია ზოგიერთ მნიშვნელოვან ეკონომიკებში დაფიქსირებული მკვეთრი აღდგენით. ხოლო ეკონომიკური განვითარებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციის (OECD) მაისის პროგნოზის მიხედვით, მსოფლიო რეალური ეკონომიკური ზრდა 5.8 პროცენტს გაუტოლდება, რაც 2020 წლის დეკემბრის პროგნოზს (4.2%) აღემატება. აღნიშნული გადახედვის მიზეზი ძირითადად აშშ-ს მთავრობის მიერ განხორციელებული სტიმულირების პაკეტით არის განპირობებული, რომელიც ზრდაზე მნიშვნელოვან გავლენას მოახდენს.

დიაგრამა 1: განვითარებული და განვითარებადი ქვეყნების ეკონომიკური ზრდის პროგნოზი 2020-2021 წლებისთვის

წყარო: IMF, ოქტომბერი 2020

მნიშვნელოვანია, რომ სხვადასხვა ქვეყნების ეკონომიკურ ზრდაზე პანდემიის გავლენა არ არის ერთგვაროვანი. მოწინავე ეკონომიკის მქონე ქვეყნებში, სადაც გლობალიზაციისა და მომსახურების დარგების წილი მაღალია, უფრო მაღალი ეკონომიკური კლება დაფიქსირდა ვიდრე განვითარებად ქვეყნებში. სსფ-ის განახლებული პროგნოზით მოწინავე ეკონომიკის ქვეყნების ეკონომიკური ზრდის პროგნოზი 5.1, ხოლო განვითარებადი ქვეყნების 6.7 პროცენტზეა მოსალოდნელი 2021 წლისათვის.

1. ეკონომიკური მიმოხილვა

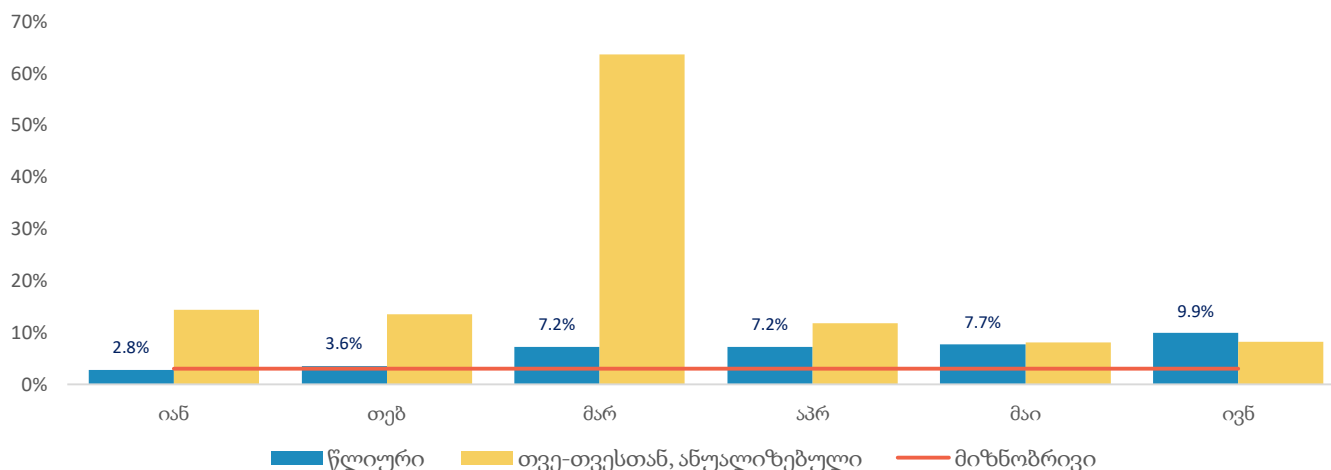
როგორც მსოფლიოს სხვა ქვეყნები, საქართველომაც ასევე განიცადა COVID-19 პანდემიით გამოწვეული ეკონომიკური რეცესია. 2020 წლის მონაცემებით, ეკონომიკურმა ზრდამ შეადგინა -6.2 პროცენტი. 2020 წლის ეკონომიკურ ზრდაში ყველაზე დიდი გავლენა იქონია ტურიზმთან დაკავშირებულმა სექტორმა, რასაც საქართველოს ეკონომიკის 10-12 პროცენტი უჭირავს. წლების განმავლობაში საქართველოს ეკონომიკაში ტურიზმის წილი მაღალი ტემპებით იზრდებოდა, რამაც ეკონომიკა მნიშვნელოვნად დამოკიდებული გახადა ამ სექტორზე. ტურიზმის სექტორმა პანდემიის შედეგად დიდი დარტყმა მიიღო და თითქმის 100 პროცენტით შემცირდა. ამავე დროს, წინასწარი შეფასებით, 2021 წლის პირველ კვარტალში რეალური მშპ შემცირდა 4.5 პროცენტით, რაც განპირობებულია არსებული სოციალური დისტანცირების შეზღუდვებით, როგორც ქვეყნის შიგნით, ასევე - ქვეყნებს შორის საერთაშორისო მოგზაურობის შემთხვევაში. თუმცა, 2021 წლის აპრილში ეკონომიკურმა ზრდამ შეადგინა 44.8 პროცენტი 2020 წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით, ხოლო 2019 წლის აპრილთან შედარებით, ეკონომიკურმა ზრდამ შეადგინა 20.8 პროცენტი. მაისის წლიურმა ეკონომიკურმა ზრდამ შეადგინა 25.8 პროცენტი, რაც დაახლოებით უდრის 8.8 პროცენტთან ზრდას 2019 წლის მაისთან შედარებით. აღნიშნული დადებითი ტენდენცია, მსოფლიო ეკონომიკის გაჯანსაღება, ტურიზმის ეტაპობრივი აღდგენა 2019 წლის დონეზე, ექსპორტის და ფულადი გზავნილების მნიშვნელოვანი ზრდა და მოსალოდნელი ვაჭრობის ტემპის დაჩქარება მაღალ საბაზო ეფექტთან ერთად ქმნის მაღალი ზრდის მოლოდინს. კერძოდ, საბაზო სცენარის მიხედვით, ეკონომიკური ზრდის პროგნოზი 2021 წლის შემთხვევაში 7.7 პროცენტს შეადგენს.

საქართველოს ეკონომიკისთვის პანდემიამ ერთი მხრივ იმოქმედა ერთობლივი მოთხოვნის მხარეს ტურიტული მომსახურების ექსპორტის კლების, ხოლო მეორე მხრივ, მობილობის შემცირების გამო შეაფერხა სამომხმარებლო პროდუქტების მიწოდების არხები, რამაც პანდემიის გავრცელების საწყის ეტაპზე ინფლაციის ზრდა გამოიწვია. ანალოგიური ტენდენცია იყო მსოფლიოს თითქმის ყველა ქვეყანაში. მოგვიანებით, ივნისი-

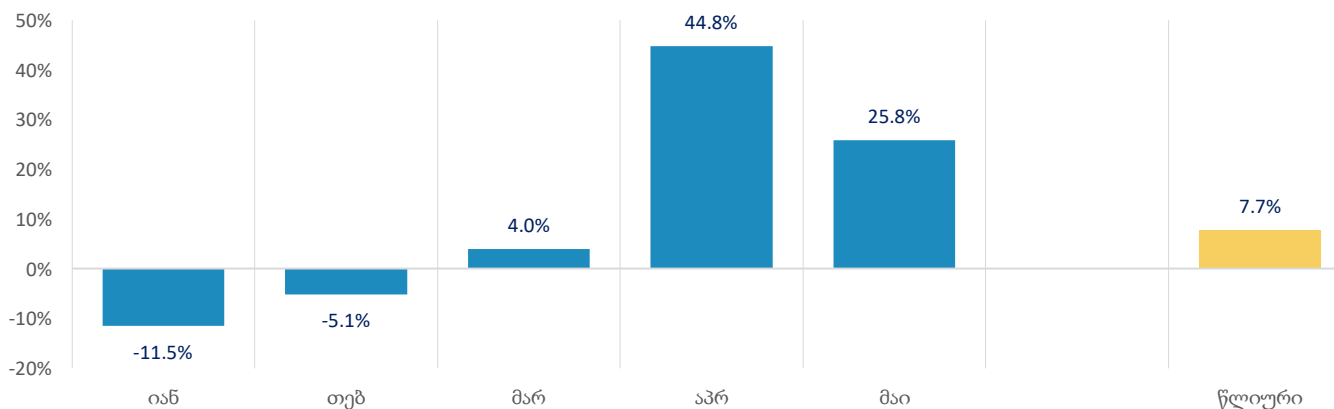
ივლისიდან, მოთხოვნის შემცირების ეფექტმა გადააჭარბა მიწოდების ეფექტს. შედეგად ინფლაციის მაჩვენებელმა შემცირება დაიწყო. თუმცა 2021 წლის მარტში მოხდა წლიური ინფლაციის მნიშვნელოვანი ზრდა 3.6 პროცენტიდან 7.2 პროცენტამდე. აღნიშნული მკვეთრი ზრდა იყო განპირობებული ზოგიერთ პროდუქტზე მთავრობის სუბსიდირების პროგრამის შეწყვეტით. მაღალი ინფლაცია დაფიქსირდა 2021 წლის შემდგომ თვეებშიც: აპრილი 7.2 პროცენტი, მაისი 7.7 პროცენტი, ივნისი 9.9 პროცენტი. მაღალი წლიური ინფლაციის ფონზე, სეზონურად მოსწორებული თვიური ანუალიზებული ინფლაცია შემცირდა, რაც გამოწვეულია გამკაცრებული მონეტარული პოლიტიკის ასახვით ფასებზე. თუმცა, წლიურ ინფლაციაზე აღმავალი ზეწოლა დამოკიდებულია მსოფლიო სასოფლო-სამეურნეო ბაზრებზე გაზრდილი ფასებისა (მათ შორის ნავთობის ფასები) და წინა პერიოდში გაცვლითი კურსის გაუფასურებაზე, რაც ზრდის ინფლაციის მაჩვენებელზე იმპორტული საქონლისა და სურსათის ფასების გავლენას. ამავე დროს, აღსანიშნავია, რომ კომუნალური გადასახადების სუბსიდიის საბაზო ეფექტი წლიური ინფლაციის მაჩვენებელს 2021 წლის დეკემბერსა და 2022 წლის იანვარ-თებერვალში დამატებით დროებით გაზრდის. აღნიშნული ფაქტორების გათვალისწინებით, და იმ მოლოდინით, რომ წლის განმავლობაში მოხდება ეკონომიკური აქტივობის ზრდა, რაც ქმნის დამატებით წნეხს იფნალციურ პროცესებზე, მოსალოდნელია, რომ წლის განმავლობაში საშუალო ინფლაცია იქნება მიზნობრივ მაჩვენებელზე მაღალი და საბაზო სცენარით გაუტოლდება 7.5 პროცენტს, ხოლო 2022 წლის განმავლობაში დაუბრუნდება მიზნობრივ მაჩვენებელს.

დიაგრამა 2: ინფლაციის დინამიკა, 2021

წყარო: საქსტატი, საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

დიაგრამა 3: ეკონომიკური ზრდა, 2021

წყარო: საქსტატი, საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

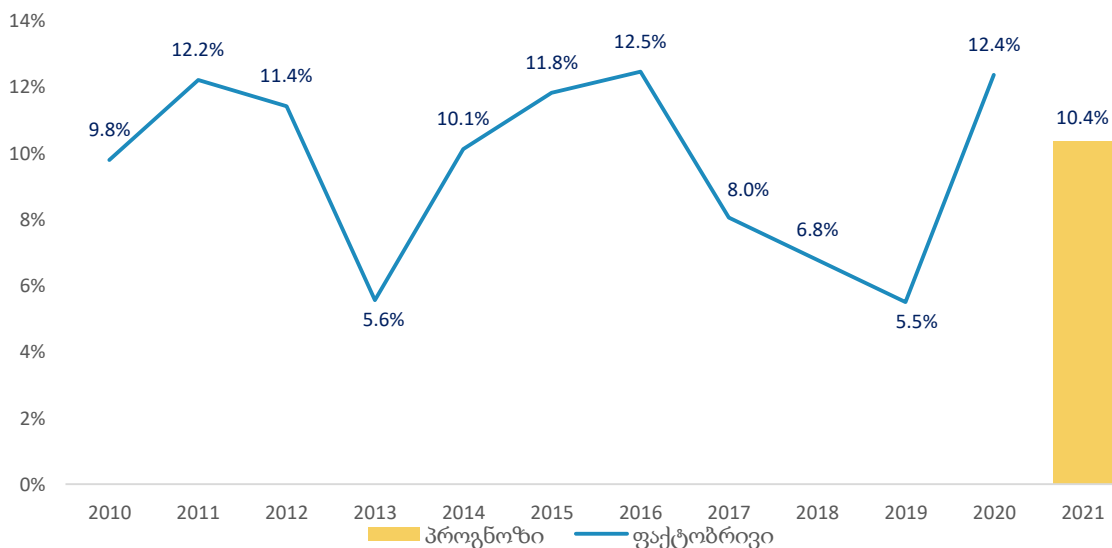
ნომინალური და რეალური ეფექტური გაცვლითი კურსების წლიური გაუფასურების მიუხედავად, ბოლო სამ თვეში შეინიშნება გამყარების ტენდენცია, რაც ეკონომიკის სწრაფი აღდგენის მოლოდინებს უკავშირდება. კერძოდ, ივნისის ნომინალური ეფექტური გაცვლითი კურსი გამყარდა 7.2 პროცენტით მაისთან შედარებით, ხოლო მაისის

რეალური ეფექტური გაცვლით კურსი გამყარდა 1.1 პროცენტით აპრილთან შედარებით. მოსალოდნელია, რომ გაცვლით კურსი განაგრძობს მცირე გამყარებას, რაც ამავე დროს დადებითად აისახება ინფლაციის მაჩვენებელზე.

2020 წლის განმავლობაში პანდემიის შედეგად მნიშვნელოვანი გაუარესება მოხდა საგარეო ბალანსში. თუმცა 2021 წლის თებერვლიდან, ექსპორტის წლიურმა ზრდამ მიიღო დადებითი მნიშვნელობა. 2021 წლის იანვარ-მაისის პერიოდში ექსპორტი წლიურად გაიზარდა 24.4 პროცენტით, ხოლო იმპორტი გაიზარდა 15.7 პროცენტით. როგორც შედეგი, სავაჭრო დეფიციტი გაიზარდა 9.6 პროცენტით. ამავე პერიოდში, რეექსპორტი გაიზარდა 18.8 პროცენტით, და შეადგინა მთლიანი ექსპორტის 27 პროცენტი. ასევე, მნიშვნელოვან წილს ექსპორტში იკავებს ნედლეულის ექსპორტი, 38.8 პროცენტით, რომლის წლიურმა ზრდის ტემპმა იანვარ-მაისის პერიოდში შეადგინა 20.4 პროცენტი. ექსპორტის სწრაფი აღდგენის მიუხედავად, ტურიზმის აღდგენა საჭიროებს მეტ დროს და მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული ვაქცინაციის პროცესზე. 2021 წლის იანვარ-მაისის მდგომარეობით, ტურიზმიდან მღებული შემოსავალი შეადგენს 2020 წლის იანვარ-მაისის 39.8 პროცენტს, ხოლო 2019 წლის იანვარ-მაისის 15.9 პროცენტს. 2021 წლის პირველი კვარტლის მდგომარეობით, მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის შეფარდება მშპ-სთან უდრის 10.7 პროცენტს, რაც 0.5 პროცენტული პუნქტით ნაკლებია 2020 წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით. საქონლით ვაჭრობის დეფიციტი შემცირდა მშპ-ს 23.4 პროცენტიდან მშპ-ს 22.2 პროცენტამდე, ხოლო მომსახურებით ვაჭრობის ბალანსი შემცირდა მშპ-ს 6.6 პროცენტიდან მშპ-ს 0.7 პროცენტამდე. მნიშვნელოვნად გაიზარდა პირდაპირი ტრანსფერები (მეორადი შემოსავალი), მშპ-ს 9.8 პროცენტიდან 14.8 პროცენტამდე, ხოლო პირველადი შემოსავლის ბალანსი დარჩა თითქმის უცვლელად, მშპ-ს -4.3 პროცენტიდან მშპ-ს -4.0 პროცენტამდე. მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის დაფინანსება ხდება როგორც პირდაპირი (მშპ-ს -1.2 პროცენტი), ასევე - პორტფელური ინვესტიციებით (მშპ-ს -1.2 პროცენტი). თუმცა ბოლო ოთხი კვარტლის განმავლობაში მიმდინარე ანგარიშის დაფინანსების ძირითად წყაროდ ვლინდება „სხვა ინვესტიციები“ (2021 წლის პირველი კვარტლის მდგომარეობით, მშპ-ს -14.1 პროცენტი), რის მიზეზსაც წარმოადგენს მთავრობის მიერ საგარეო ვალის აღება. 2021 წლისთვის მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის პროგნოზი მშპ-ს 10.4 პროცენტს შეადგენს.

დიაგრამა 4: მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი, %-ად მშპ-თან

წყარო: საქსტატი, საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

2. საშუალოვადიანი პერიოდის ეკონომიკის განვითარების პერსპექტივები

2020 წლის განმავლობაში არსებობდა იმპლიცირებული კონსენსუსი ანალიტოკებს შორის, რომ აღნიშნულ კრიზისს ექნებოდა უმეტესწილად „U“, ან „L“ ფორმა, რაც გულისხმობს არასრულ და დროში გაწეილ აღდგენას. აღდგენის ამგვარი მოლოდინი ძირითად უკავშირდებოდა 2008-2009 წლების კრიზისთან ანალოგს. მიუხედავად

ამისა, დღეისათვის განვითარებული მოვლენები უფრო მეტად აღდგენის გაცილებით სწრაფ, „V“ ფორმასთან მიახლოებულ პერსპექტივაზე მეტყველებს.

3. წინა დოკუმენტში იდენტიფიცირებული რისკების ანალიზი

3.1. რისკების მატერიალიზაციის ანალიზი

2021 წლის ბიუჯეტის კანონის თანდართულ სცენარების დოკუმენტში წარმოდგენილი შემდეგი რისკ ფაქტორები:

- პანდემიის გამწვავება

შესაძლოა ითქვას რომ ეს რისკი ამ ეტაპზე საბაზისო დაშვების შესაბამისად ვითარდება, კერძოდ, უკვე არსებობს რამდენიმე ვაქცინა, რომელიც აღიარებულია ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის მიმართ და მსოფლიოში დაწყებულია ვაქცინაციის პროცესი. საქართველოში იგეგმება პოპულაციური იმუნიტეტის მიღწევა წლის ბოლომდე.

- ტურიზმის გლობალური სენტიმენტების გაუარესება

ამ ეტაპზე ნაადრევია ტურიზმის აღდგენის პერსპექტივებზე მსჯელობა. მიუხედავად ამისა, ანალიტიკურ წრეებში იმატებს უფრო პოზიტიური განწყობები.

- გლობალური სავაჭრო ბრუნვის შემცირება

აღნიშნული რისკი მატერიალიზაციის მიმართულებით ამ ეტაპისთვის ფიქსირდება როგორც პოზიტიური, ასევე ნეგატიური ტენდენციები. კერძოდ, ერთი მხრივ გაზრდილია საბაჭრო ბრუნვა, ხოლო მეორე მხრივ ადგილი აქვს მიწოდების გაზრდილ დანახარჯებს, რაც აისახება მთელს მსოფლიოში მომატებულ ინფლაციური ტენდენციებში.

- რეგიონული რისკები

რეგიონული რისკების მიმართულებით შენარჩუნებულია 2020 წლის ბოლოს არსებული მდგომარეობა.

- გაზრდილი გლობალური ვალი

ამ ეტაპისთვის შეინიშნება ეკონომიკის სწრაფი აღმავლობა. რაც ამცირებს ამ რისკ-ფაქტორის მატერიალურობის შეფასებას. მიუხედავად ამისა, მოსალონელია ეს რისკები მომდებნო წლებში საწილობრივ შენარჩუნდეს.

- გლობალური მომხამრებელთა ქცევა

ამ ეტაპისთვის შეინიშნება ეკონომიკის სწრაფი აღმავლობა. რაც ამცირებს ამ რისკ-ფაქტორის მატერიალურობის შეფასებას. მიუხედავად ამისა, მოსალონელია ეს რისკი მომდებნო წლებში საწილობრივ შენარჩუნდეს.

3.2. პოლიტიკის პასუხების ანალიზი

ეკონომიკის სწრაფი აღდგენის ტენდენციამ გაზარდა საგადასახადო შემოსავლები და ბიუჯეტის რესურსი. გაზრდილი რესურსის ნაწილი მიმართულ იქნა კონსოლიდაციის პროცესის დაჩქარებისაკენ, ხოლო ნაწილი მოხმარდა ჯანდაცვისა, კაპიტალურ ხარჯებს, სოფლის მეურნეობისა და მწარმოებლური სექტორების ხელშეწყობას. კაპიტალური ხარჯების დაჩქარება მომავალშიც ხელს შეუწყობს აღდგენის პროცესის დაჩქარებას.

4. საშუალოვადიანი პერიოდის რისკები

პოსტპანდემიურ პერიოდში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია რისკ-ფაქტორების ანალიზი. ამისი მიზეზი ერთი მხრივ ისაა, რომ პანდემიის შედეგად გაზრდილია ეკონომიკის მოწყვლადობა შოკების მიმართ და ახლა გაცილებით საყურადღებოა რისკების მონიტორინგი, ხოლო მეორე მხრივ, პანდემიას არამხოლოდ პირდაპირი გავლენა აქვს ჯანდაცვასა და ეკონომიკაზე, არამედ მას შეიძლება ქონდეს არაპირდაპირი გავლენა სხვადასხვა რისკების მატერიალიზაციის ალბათობაზე.

აღნიშნული რისკ-ფაქტორების ალბათობების ანალიზი საფუძვლად ედება ფინანსთა სამინისტროს ეკონომიკური პროგნოზირების მოდელის დაშვებებს, რის საფუძველზეც ხდება ალტერნატიული სცენარების შემუშავება.

4.1. პანდემიის გამწვავება

ვაქცინაციის პროცესი დაწყებულია მთელს მოსოფლიოში სხვადასხვა ტემპებით. საქართველოში დაგეგმილია წლის ბოლომდე 60 პროცენტის ვაქცინაცია. ასეთ პირობებში მინიმალურია პანდემიის ახალი მძალვრი ტალღის განვითარების რისკები. მიუხედავად ამისა, ზოგიერთი ახალი შტამი უფრო მკაცრ ეპიდემიოლოგიურ სურათს იძლევა და არსებობს რისკები, რომ არსებული, თუ პოტენციური ახალი შტამების პირობებში იქნება თუ არა არსებული ვაქცინებით 60%-იანი ვაქცინაცია საკმარისი ეპიდემიოლოგიური მდგომარეობის მართვისთვის.

ბუნებრივი რჩება რისკები ვაქცინების საკმარის ხელმისაწვდომობაზე მთელს მოსოფლიოში, რამაც შესაძლოა რისკი შეუქმნას ვაქცინაციის დაგეგმილ ტემპებს საქართველოსა და მოსოფლიოში.

4.2. ტურიზმის გლობალური სენტიმენტების გაუარესება

მიუხედავად იმისა, რომ აპრილის თვიდან ტურიზმის სწრაფი გამოცოცხლებას აქვს ადგილი. ამ ეტაპისთვის ჯერ კიდევ ადრეა ტურიზმის საშუალოვადიანი აღდგენის პერსპექტივებზე მოლოდინების განახლება. მიუხედავად 2020 წელთან საკმაოდ მაღალი ზრდისა, 2019 წელთან შედარებით ტურიზმი კვლავ მნიშვნელოვნად ნაკლები რჩება და ამ ეტაპისთვის შესაბამისია საბაზისო მოლოდინის. შესაბამისად, კვლავ აქტუალურია ტურიზმის მიმართულებით შემდეგი რისკ-ფაქტორები:

- ბუნებრივია, რომ გლობალურ ეკონომიკურ კლებას საშუალოვადიანი პერიოდში ერთ-ერთი ყველაზე ნეგატიური გავლენა ექნება ტურიზმზე, რადგან ტურისტული მოგზაურობა ფუფუნების საგანია;
- ტურიზმი გარკვეულწილად გლობალიზაციის თანმდევი პროცესია, და შესაძლოა დეგლობალიზაციური ტენდენციები აისახება გლობალურ ტურისტულ სენტიმენტებზე;
- არსებობს მოსაზრებები, რომ ტურისტული ტენდენციები გადაიხრება ტრადიციული ტურისტული დანიშნულებებისაკენ. ეს კი საქართველოსთვის ნიშნავს ტრადიციულ ტურისტულ ბაზრებზე

დამოკიდებულების ზრდას და ევროპული და სხვა არაძირითადი ტურისტული ქვეყნებიდან ზრდის შეზღუდვას.

4.3. გლობალური სავაჭრო ბრუნვის შემცირება

მიმდინარე კრიზისის ფონზე მნიშვნელოვანია გლობალური გეოპოლიტიკური რისკების გაანალიზება. გლობალური ეკონომიკის აღდგენის პროცესები მნიშვნელოვნად შეფერხდება პროტექციონისტული სავაჭრო პოლიტიკის პირობებში. შესაბამისად, საშუალოვადიან პერიოდში სავაჭრო პირობების შესაძლო გაუარესება გადაავადებს ეკონომიკის აღდგენის პერსპექტივებს.

4.4. რეგიონული რისკები

ბოლო ათწლეულის განმავლობაში ჩვენი რეგიონი არ არის მოკლებული შოკებს. პანდემიამდელ პერიოდში ეკონომიკური და პოლიტიკური ხასიათის რისკები ეტაპობრივად მძიმდებოდა რეგიონში და მათი მატერიალიზაცია პანდემიის გარეშე იყო მოსალოდნელი. თუმცა, პანდემიის შემდეგ მათი რეალიზაციის ალბათობა იზრდება.

ჩვენი რეგიონიდან მომდინარე ეკონომიკური რისკები ძირითადად შემდეგი გარემოებებით არის განპირობებული:

- 1) მთელი რიგი ქვეყნების მაღალი დამოკიდებულობა ნავთობსა და სხვა ნედლეულ პროდუქტებზე;
- 2) ეკონომიკების დივერსიფიკაციის დაბალი დონე;
- 3) შიდა პოლიტიკური პრობლემები და არამდგრადობა;
- 4) სანქციების დაწესების საშიშროება;
- 5) გაყინული კონფლიქტები.

რეგიონიდან მომავალი რისკები კვლავაც იქნება ჩვენი ეკონომიკის მთავარი პრობლემა და ეკონომიკის მოწყვლადობის კონტროლი ძალიან მნიშვნელოვანია ეკონომიკური სირთულეების შესამცირებლად.

4.5. გაზრდილი გლობალური ვალი

ეკონომიკურ კრიზისს, რომელიც ახალმა პანდემიამ გამოიწვია, მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინა დანაზოგებზე. მსოფლიოს პრაქტიკულად ყველა ქვეყანას მოუწია ვალის ზრდა და ბუფერების შემცირება.

კვლევების მიხედვით, განვითარებადი საბაზრო ეკონომიკების ერთ მესამედს შეზღუდული, ან საერთოდ არ აქვს ფისკალური სივრცე განგრძობადი კრიზისის გასამკლავებლად, რაც მნიშვნელოვანდ ამცირებს მომდევნო წლებში გლობალური მოთხოვნის აღდგენის პერსპექტივებს.

შესაბამისად, მომდევნო წლების განმავლობაში მოსალოდნელია, რომ მთელმა მსოფლიომ ფისკალური კონსოლიდაციის გზას მიმართოს ბუფერებისა და ფისკალური სივრცის აღდგენისათვის. კონსოლიდაცია კი დამატებითი მუხრუჭს წარმოქმნის ეკონომიკური ზრდისათვის, რაც საკმაოდ დიდი შემაფერხებელი ფაქტორია მსოფლიო ეკონომიკის პანდემიამდელი მდგომარეობის დროის მოკლე პერიოდში აღდგენისათვის.

4.6. გლობალური მომხმარებელთა ქცევა

პანდემიის შედეგად შემცირებულმა ეკონომიკურმა აქტივობებმა მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინა შინამეურნეობების შემოსავლებსა და დანაზოგებზე, შესაბამისად პოსტპანდემიურ საშუალოვადიან პერიოდში მოსალოდნელია, რომ შინამეურნეობებმა აქცენტი დანაზოგების სასურველი დონის აღდგენაზე გააკეთონ, რაც შეზღუდავს მოხმარებაზე გაწეულ დანახარჯებს. მოცემული სცენარის განვითარების შემთხვევაში, ადგილი ექნება მომხმარებელთა ქცევის ცვლილებას, რომლის პირობებში შემცირდება მომხმარებელთა სენტიმენტი და მათ მიერ გაწეული სამომხმარებლო ხარჯები.

5. სცენარები საშუალოვადიან პერიოდში

წარმოდგენილია ეკონომიკური პროგნოზების სამი სცენარი - საბაზისო, პოზიტიური და ნეგატიური. აღნიშნული სცენარები ეფუძნება მეოთხე თავში იდენტიფიცირებული რისკების გავლენის ხარისხს და მათი მატერიალიზაციის განსხვავებულ ალბათობებს.

პროგნოზის სცენარების შემუშავებისას დაიანგარიშება თითოეულ სცენარში რისკების მატერიალიზაციის გავლენა ეგზოგენურ ცვლადებზე, ხოლო შემდეგ ეგზოგენური ცვლადების საფუძველზე კეთდება პროგნოზები. ეგზოგენურია საგარეო სექტორის მონაცემები და აგრეთვე მაკროეკონომიკური პოლიტიკით განსაზღვრული ცვლადები, აღნიშნული ეგზოგენური ცვლადების შესახებ კი კეთდება დაშვებები, რის შედეგადაც ხდება პროგნოზების შემუშავება, დაშვებების გავლენის გათვალისწინებით.

აღსანიშნავია, რომ საბაზისო სცენარი გულისხმობს რისკების ზომიერად მატერიალიზაციას, ოპტიმისტურ სცენარში აღნიშნული რისკების მატერიალიზაციას არ ველით, ხოლო პესიმისტურ სცენარში გათვალისწინებულია რისკების მატერიალიზაცია მაღალი ალბათობით.

5.1. საბაზისო სცენარი

საბაზისო სცენარში 2021 წლის ეკონომიკური ზრდა 7.7 პროცენტის დონეზეა მოსალოდნელი. 2022 წლიდან ეკონომიკა გააგრძელებს საშუალოდ 5.7 პროცენტის ზრდას, 2022-2025 წლებში. ამ სცენარით 2025 წლისათვის ნულოვან სცენართან (პანდემიის არარსებობის შემთხვევაში) შედარებით ჩამორჩენა იქნება 3.0 პროცენტი. ეს ნიშნავს, რომ ეკონომიკა შეძლებს 2020 წლის დანაკარგის დაახლოებით 70 პროცენტის აღდგენას. ჯამურად დანაკარგის მოცულობა 2020-2025 წლებში შეადგენს აღნიშნული პერიოდის საშუალო მშპ-ს დაახლოებით 5.7 პროცენტს. დანაკარგი ნეგატიურად მოქმედებს ეკონომიკის გრძელვადიან განვითარებაზე რადგან მცირდება კერძო სექტორის საინვესტიციო პოტენციალი და ასევე სახელმწიფო კაპტალური ხარჯების რესურსი.

რაც შეეხება ინფლაციას, 2021 წელს ინფლაცია 6.5 პროცენტის დონეზეა მოსალოდნელი. ეს მაჩვენებელი ძირითადად განპირობებულია როგორც მიწოდების შოკით, რაც წარმოების გაზრდილ ხარჯებსა და ლარის გაუფასურებიდან გამომდინარე გაზრდილ იმპორტირებულ ინფლაციას გულისხმობს, ასევე - კონკრეტულ პროდუქციებზე სუბსიდირების პროგრამის შეწყვეტის გამო დაფიქსირებული შედარებით მაღალი ინფლაციით. საშუალოვადიან პერიოდში მოსალოდნელია, რომ გაძლიერდება გამკაცრებული მონეტარული პოლიტიკის გავლენა ფასებზე შემცირების მიმართულებით, რაც ინფლაციის სწრაფ დასტაბილურებას გამოიწვევს. 2023 წლიდან ინფლაციის პროგნოზი მიზნობრივი მაჩვენებლის ტოლია,

მას შემდეგ, რაც 2020 წელს რეგიონში განვითარებული გეოპოლიტიკური რისკების ფონზე, აგრეთვე გაუარესებული ფისკალური პოზიციისა და შემცირებული შემოსავლების ფონზე მნიშვნელოვანი დარტყმა მიიღო

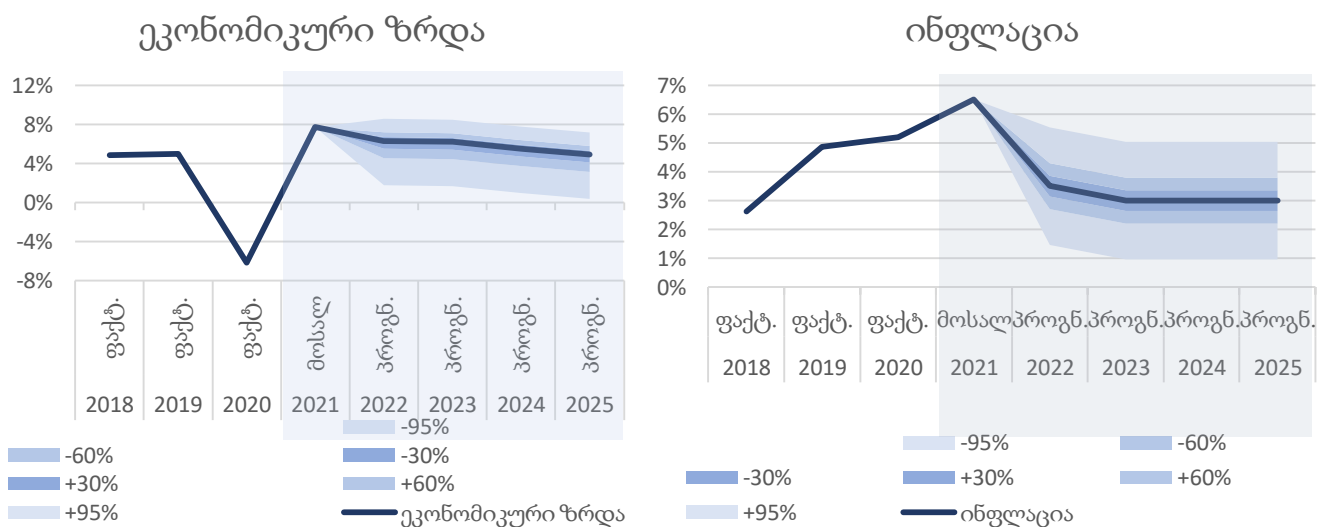
კერძო ინვესტიციებმა, 2021 წელს მოსალოდნელია მისი გაუმჯობესება და მშპ-ს 19.4 პროცენტის დონეზე მიღწევა. მომდევნო წელს ინვესტიციები აღდგენას განაგრძობს და 2022 წლისთვის მოსალოდნელია რომ დაუბრუნდება საბაზისო მაჩვენებელს. თუმცა აღსანიშნავია, რომ 2019-2021 წლებში მიღებული დანაკლისი შეამცირებს ზრდის პოტენციალს. მნიშვნელოვანია ისიც, რომ შემცირებული ინვესტიციები, ერთი მხრივ, ამცირებს მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტს, რაც საგარეო მოწყვლადობის არგაუარესებისათვის პოზიტიურია. თუმცა, მეორე მხრივ, ზრდის პოტენციალის შემცირება ხელს უშლის მაკროეკონომიკური სტაბილურობის აღდგენას. შესაბამისად, საშუალოვადიან პერიოდში ინვესტიციების მხარდაჭერა სახელმწიფო კაპიტალური ხარჯებით მნიშვნელოვანი იქნება ეკონომიკური ზრდის შესანარჩუნებლად. 2021 წლისთვის კაპიტალური ხარჯები მშპ-ს 8.1 პროცენტზეა მოსალოდნელი, ხოლო საშუალოვადიან პერიოდისთვის კი 7.0 პროცენტის ფარგლებში იქნება.

საბაზისო სცენარის მიხედვით, 2021 წელს მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის შეფარდება მშპ-თან უდრის 10.4 პროცენტს, რაც 2.0 პროცენტული პუნქტით ნაკლებია 2020 წლის მნიშვნელობაზე, თუმცა მნიშვნელოვნად აღემატება 2019 წლის დონეს. მომდევნო წლებში მოსალოდნელია, რომ მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის კლება გაგრძელდება და 2025 წლისთვის ჩამოვა მშპ-ს 5.1 პროცენტამდე, რაც 2019 წლის დონეზე ნაკლები მნიშვნელობაა.

მიუხედავად ზრდის ტენდენციისა 2021 წლის პირველ ნახევარში, ტურიზმი კვალვ მნიშვნელოვნად ჩამოუვარდება 2019 წლის მაჩვენებელს. საბაზისო სცენარში მოსალოდნელია ტურიზმის ეტაპობრივი აღდგენა.

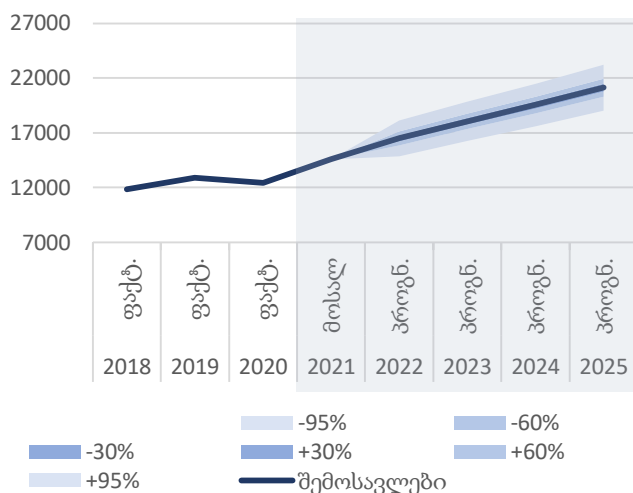
2021 წელს ექსპორტი იწყებს აღდგენას და დოლარით გამოსახული საქონლის ექსპორტის ზრდა მოსალოდნელია 22.8 პროცენტით, ხოლო 2022 წლიდან საშუალოდ 14.1 პროცენტით გაიზრდება. რაც შეეხება საქონლის რეალური ექსპორტის ცვლილებას, 2020 წელს არსებული კლების შემდეგ, 2021 წელს მოსალოდნელია 14.2 პროცენტიანი ზრდა და 11.0 პროცენტიანი ზრდა 2022 წელს. თუმცა, საშუალოვადიან პერიოდში სუსტი საგარეო მოთხოვნის ფონზე ექსპორტის ზრდაც შენელებული იქნება. უნდა აღინიშნოს, რომ ძირითადი წვლილი შემცირებაში რეექსპორტს უჭირავს, რომლის ძირითადი ნაწილი ავტომობილებზე მოდის. შესაბამისად, საშუალოვადიან პერიოდში შემოსავლების შემცირების ფონზე „ფუფუნების საგნებზე“ მოთხოვნა კვლავაც სუსტი დარჩება.

დიაგრამა 6: პროგნოზი საბაზისო სცენარის მიხედვით

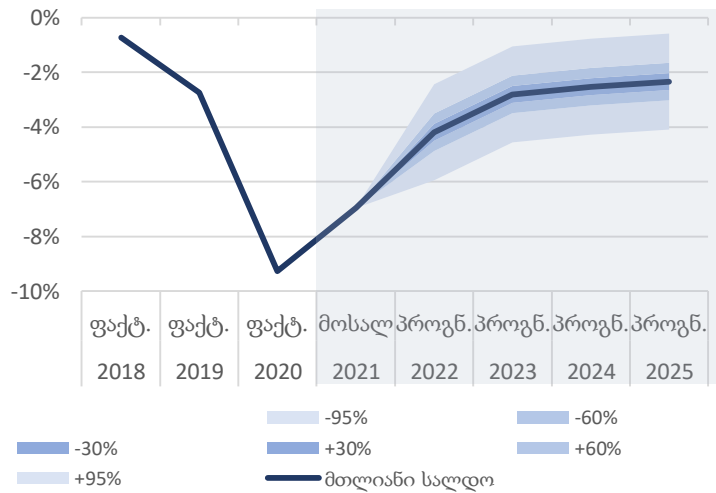

შემოსავლები

მთლიანი სალდო

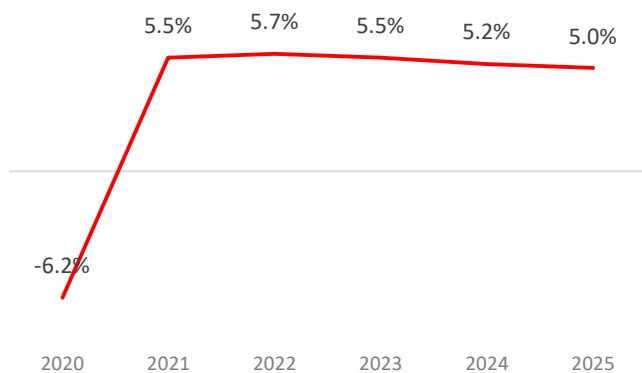

5.2. ნეგატიური სცენარი

ნეგატიური სცენარი გულისხმობს რისკების მაღალი მასშტაბით/აღბათობით რეალიზებას. ნეგატიური სცენარი ითვალისწინებს საბაზისოსთან შედარებით ერთობლივი მოთხოვნის უფრო დაგვიანებული აღდგენის პროცესებს და აგრეთვე მეოთხე თავში განხილული რისკების უფრო მეტი სიმძლავრით მატერიალიზაციას. ამასთან, ტურიზმზე მოთხოვნა სუსტი დარჩება მომდევნო წლებშიც. 2021 წელს ეკონომიკური ზრდა 5.5 პროცენტის დონეზეა პროგნოზირებული, ხოლო 2022 წელს - 5.7 პროცენტზე. რაც შეეხება საშუალოვადიან პერიოდს, 2022-2025 წლებში ეკონომიკა საშუალოდ მხოლოდ 5.4 პროცენტით იზრდება. ეკონომიკური ზრდის განგრძობადი შემცირება უკავშირდება რეგიონის 2014-2016 წლების ანალოგიურ კრიზისში შესვლას, ხოლო მსოფლიოში ფისკალური კონსოლიდაციის პროცესების ფონზე შემცირებულ ერთობლივ მოხონას.

აღნიშნული სცენარი უფრო მძიმე ეპიდემიოლოგიურ პირობებს ითვალისწინებს და ეყრდნობა დაშვებას, რომ ეპიდემიოლოგიური მდგომარეობა შესაძლოა გარკვეულწილად კვლავ გამწვავდეს მესამე-მეოთხე კვარტალში, რის გამოც 2021 წელსაც საჭირო გახდება მკაცრი რეჟიმის შენარჩუნება/შემდგომი გამკაცრება.

დიაგრამა 7: ეკონომიკური ზრდა ნეგატიურ სცენარში

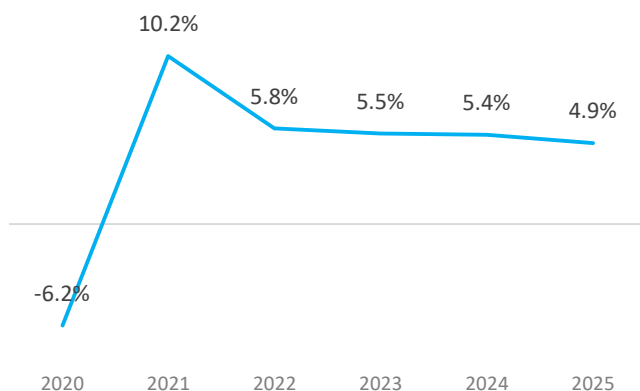

5.3. პოზიტიური სცენარი

პოზიტიური სცენარის მიხედვით, მეოთხე თავში აღნიშნული გეოპოლიტიკური და რეგიონალური რისკები დამატებით არ მატერიალიზდება. თუმცა, გაზრდილი გლობალური ვალის და მომხმარებელთა ქცევის რისკები რეალიზდება შედარებით შესუსტებული სიდიდით. ასეთ სცენარში, 2021 წლის ეკონომიკური ზრდა 10.2 პროცენტს შეადგენს, ხოლო 2022 წელს 5.8 პროცენტიანი ზრდა იქნება. რაც შეეხება საშუალოვადიან პერიოდს, 2022-2025 წლებში ზრდა საშუალოდ 5.4 პროცენტს შეადგენს.

ოპტიმისტური სცენარის მიხედვით, ეკონომიკური კრიზისი იქნება ლოკალიზებული ძირითადად ტურისტულ სექტორში და სხვა სექტორებზე ნაკლებ გავლენას მოახდენს. ასეთ შემთხვევაში, ლიკვიდობის პრობლემები ეკონომიკის გაცილებით ნაკლებ ნაწილს მოიცავს და შესაბამისად, საგადასახადო შემოსავლებიც უკეთ გამოიყურება.

დიაგრამა 8: ეკონომიკური ზრდა პოზიტიურ სცენარში

5.4. ეკონომიკის აღდგენის პერსპექტივები სცენარების მიხედვით

საბაზისო სცენარში 2025 წლისათვის ეკონომიკა ახერხებს 2020 წლის დანაკარგის დაახლოებით 70 პროცენტის კომპენსირებას. ამ პერიოდში ნულოვან სცენართან შედარებით ეკონომიკა 3.0 პროცენტით ჩამორჩება. უნდა აღინიშნოს, რომ დანაკარგის სრულად კომპენსირება ვერ ხერხდება პოზიტიურ სცენარში, ხოლო ნეგატიურ სცენარში ჩამორჩენა ღრმავდება 6.4 პროცენტამდე.

აღნიშნული ჩამორჩენის მთავარი მიზეზებია:

- გაუარესებული ბალანსი;
- ტურიზმის გლობალური სენტიმენტები;
- მომხმარებელთა შემცირებული სენტიმენტი;
- ეკონომიკის დივერსიფიცირების დაბალი ხარისხი.

დიაგრამა 9: რეალური მშპ-ს ინდექსი

